

ONDERZOEK GRAUWE GANZEN IN WATERLAND

Frank Visbeen

In Nederland neemt het aantal broedparen van de Grauwe Gans sterk toe. De broedvogels zijn echter slechts een klein deel van de Grauwe Ganzen die in Nederland verblijven. Tienduizenden Grauwe Ganzen trekken door Nederland in voor- en najaar op weg naar de broed- en overwinteringsgebieden. In het voorjaar en zomer fungeren de Oostvaardersplassen als belangrijke plaats voor de rui. Daarnaast blijken er in zuidwest Nederland steeds meer Grauwe Ganzen te overwinteren in het Verdrongen land van Saeftinge.

Grauwe Ganzen worden momenteel op verschillende plaatsen in Europa met halsbanden geringd. Met dit onderzoek wil men de trekpatronen en de onderlinge relatie tussen de verschillende voedselgebieden vaststellen (Nordic Greylag Goose Working Group, 1988). In Nederland zijn op drie plaatsen de afgelopen jaren halsbanden aangelegd: de Deelen bij Heerenveen, de Noorderplassen bij Almere en de Scheelhoek bij Stellendam. Het betreft hier lokale broedvogels en hun jongen en het onderzoek vindt plaats vanwege de schade-problematiek.

In Waterland-Oost is de laatste jaren het aantal broedparen van de Grauwe Gans sterk toegenomen, namelijk van 3 in 1989 tot bijna 70 in 1996 (Visbeen, 1994). Tegelijk met de toename van de broedparen neemt ook het aantal overwinterende Grauwe Ganzen toe. De aantallen suggereren dat de overwinteraars vogels zijn van de lokale broedpopulatie. Samen met het groeiende aantal ganzen neemt de weerstand onder de veehouders toe vanwege de landbouwschade. Met name in het groeiseizoen, de maanden juli en augustus, zijn de vogels niet welkom. De vogels eten namelijk gras en zijn daarmee concurrenten van de melkkoeien.

In 1995 en 1996 is een vergunning afgegeven voor afschot in de periode 1 april tot en met 1 september (artikel 53 van de Jachtwet) en het schudden van eieren.

Het Samenwerkingsverband Waterland (SVW)¹ wil een oplossing zoeken waar zowel de natuur als de landbouw haar voordeel mee kan doen. Het SVW heeft daarom het initiatief genomen om nader onderzoek te doen naar het voorkomen en het gedrag van de Grauwe Gans in Waterland om inzicht te krijgen in de problematiek, wat moet resulteren in een advies.

Onderzoek

Gedurende twee jaar worden halsbanden aangelegd bij de broedvogels en jongen in Waterland-Oost. De ganzen worden aan het eind van de ruitijd in familieverband gevangen (juni). Zo kunnen de ganzen individueel herkenbaar worden gemaakt en kan hun verblijfplaats worden gevolgd.

Met het halsbandproject kan inzicht worden verkregen in de problematiek en een beleid met betrekking tot de landbouwschade en opvang worden uitgestippeld.

Vragen die daarbij van belang zijn:

- Is de huidige populatie een standpopulatie?
- In hoeverre zijn de broedvogels en hun nakomelingen verantwoordelijk voor de schade en in hoeverre veroorzaken trekvogels die schade?
- In hoeverre is er uitwisseling met Flevoland en trekt de broedpopulatie na het vliegvlug worden naar akkerbouwgebieden aldaar?

Het project behelst de volgende aspecten:

- Gedurende twee jaar worden maximaal 50 halsbanden per jaar aangelegd bij de broedvogels (dus totaal 100). De ganzen zullen aan het eind van de ruitijd in familieverband gevangen worden.
- Vrijwilligers zullen wekelijks in het gebied ganzen tellen en indien mogelijk de halsbanden aflezen.
- Contacten worden gelegd met veehouders, Staatsbosbeheer, betrokken jagers over dit project.
- Het project zal resulteren in een advies over de Grauwe Ganzen-proble

¹ Het Samenwerkingsverband Waterland bestaat sinds 1982 en wordt gevormd door de Werkgroep Jonge Boeren Waterland, de Milieufederatie Noord-Holland, het Centrum voor Landbouw en Milieu en enkele individuele natuurbeschermers. Het SVW wil agrarisch natuurbeheer en milieu bevorderen door onderzoek, voorlichting en uitvoering van praktische maatregelen.

matiek zodat een beleid met betrekking tot de landbouwschade uitgesteld kan worden.

Begeleiding en samenwerking

De begeleiding van het onderzoek, het ringwerk en de centrale gegevensverwerking worden uitgevoerd door drs. Maarten Loonen van de Universiteit van Groningen. Hij coördineert het onderzoek naar Grauwe Ganzen in Nederland. De eindverantwoordelijkheid ligt bij het Samenwerkingsverband Waterland. Het project wordt gefinancierd door WCL (Waterland is aangewezen als Waardevol Cultuur Landschap) en de provincie Noord-Holland. Uitvoering vindt plaats in samenwerking met de veehouders in het gebied, Staatsbosbeheer en bureau Landinrichting Beheer Landbouwgronden en de WBE. Tevens is er contact met de wildschadecommissie Noord-Holland.

Medewerking

In de maand juni zijn in de buurt van de Oosterpoel in Waterland-Oost 45 Grauwe Ganzen voorzien van een groene halsband. In totaal werden acht volwassen vogels en 37 juvenielen geringd. Inmiddels worden wekelijks in de Zeevang en Waterland-Oost tellingen verricht. Het komende najaar en winter worden niet alleen Grauwe Ganzen geteld maar ook de andere ganzen en zwanen.

De voorlopige resultaten zijn dat in de loop van juli de meeste ganzen met halsbanden nog in Waterland-Oost werden waargenomen. Inmiddels zijn ze al waargenomen in Flevoland en de Zeevang. In de loop van september waren de meeste ganzen vertrokken en verbleef alleen nog een grote groep in polder IJdoorn ten noorden van Amsterdam. In de maand oktober is het aantal waarnemingen van ganzen met halsbanden weer toegenomen in Waterland-Oost en Zeevang.

Om een goed beeld te krijgen van de verspreiding van de Grauwe Gans hebben wij veel waarnemingen nodig van de ganzen met halsbanden. Waterland-Oost ligt in het werkgebied van de Vogelwerkgroep Amsterdam en veel vogelaars bezoeken dit gebied. Wij vragen iedereen deze vogels eens extra te bekijken. Als u ganzen met halsbanden ziet en de nummers afleest, kunt u uw waarnemingen opsturen naar het volgende adres:

De Gierzwaluw 34 (1996), nr. 3

Rijksuniversiteit van Groningen
Biologisch Centrum
t.a.v. Maarten Loonen
Postbus 14
9750 AA Haren

Als u **regelmatic** ganzen kijkt (of wilt gaan kijken) en halsbanden afleest in Waterland-Oost of de Zeevang dan kunt u met mij contact opnemen op onderstaand adres en de waarnemingen aan mij doorgeven. Wij zorgen voor de verwerking van uw gegevens en voor de uitwisseling hiervan met de Universiteit van Groningen. Ook voor meer informatie kunt zich tot onderstaand adres wenden.

Frank Visbeen
Samenwerkingsverband Waterland
Koemarkt 53-I te Purmerend
Telefoon 0299-430298

Literatuur

Nordic Greylag Goose Working Group (1988). Noordepartese Grauwe Ganzen *Anser anser* in Nederland. *Limosa* 61: 67-71.
Visbeen, F. (1994). Broedende Grauwe Ganzen in Waterland-oost, Diemerzeedijk en Vijfhoek. *De Graspieper* 14: 130-134.

